

KLIC TRIGLAVA

- POGOVOR V LONDONU
- DRAŽEST NA DUNAJU
- TUJI KAPITAL V JUGOSLAVIJI
- TUJA DELOVNA SILA V SLOVENIJI
- O LETALSKI NESREČI PRI BRNIKU

334

MAREC 1967

Z vseh vetrov

Od našega sodelavca

V Jugoslaviji upajo, da bodo zaradi slabih odnošajev s Španijo britanski turisti letos navalili v Jugoslavijo, obenem se pa bojijo, da zato ne bo dovolj prenočišč na razpolago. Ker so letos ukinili, za dobo bivanja treh mesecev, vstopne vize, pri-

čakujejo zato upravičeno večjega obiska kot doslej. Toda vredno se je spomniti, da so Britanci lani protestirali, ko jih je pozvala - neuradno - ministrica Baconova, naj ne hodijo v Španijo, češ da gospo to nič ne briga, da je business business. Lani je Jugoslavija zaslužila kakih 70 milijonov funtov od tujskega prometa. ● Bivša kralja Petra so imenovali za predsednika na novo ustanovljenega posvetovalnega urada "Sterling Savings and Loan Association of California". Bivši kralj naj bi kot nekaka atrakcija služil kot posrednik med družbo in njenimi odjemalci v preko morskih deželah predvsem, ki imajo pod danimi pogoji posebne ugodnosti kar za deva davščino. Kraljeva plača ni bila objavljena, a je bilo dodano, da bo razdeljena med razne dobrodelne ustanove. Ne zdi se to preveč prepričljivo, če se spomnim raznih nekraljevskih težav finančno nikdar solventnega monarha. ● 'The New Christian', anglikanski tednik, je koncem decembra lani objavil poročila Michaela Bordeauxa, njihovega dopisnika za komunistične zadeve, ki je bil večkrat na obisku onkraj pločevinaste zaves, o svojih vtisih v Jugoslaviji. "V kateri komunistični deželi ste lahko obsojeni na zaporno kazen dveh tednov zaradi bogokletja?" je postavil uvodno vprašanje in nato razpravljal o Gajškovem primeru. Tole je bil njegov zaključek: 'Z ozirom na obseg tiskovne svobode, ki obstoja v Jugoslaviji, ta lahko postane dežela, kjer bi se dialog (med komunisti in kristjani) mogel razvijati na poseben javni in dostojen način. Če do tega pride in seveda če bo vatiški protokol spoštovan, lahko Jugoslavija postane kašipot, kako podvzeti pozitivne mere za komunistično-krščansko razumevanje (koeksistenco), pod pogojem kajpa, da ne bo v bodoče preveč Gajškovih primerov...' ● Goriški nadškof msgr. Pangrazio je bil premeščen na eno predmestnih rimskih škofij. Naše ljudi zelo zanima, kdo utegne biti njegov naslednik. Mož na tem mestu lahko resnično služi kot most med večino in manjšino. Nasprotni primeri so nam še v živem spominu. ● Izvršni komite CK ZK Hrvatske je naročil komunistom, da morajo biti podrobneje seznanjeni z novimi procesi in težnjami... posebno v katoliški Cerkvi po vatiškanskem koncilu. 'Proces depolitizacije cerkve v zvezi s svetovnimi družbenimi spremembami in spremembami v naši družbeni skupnosti je izvršni komite ocenil za pozitiven. Opozoril pa je na pojave, ki pričajo o političnih ambicijah cerkvenih oblasti. Izvršni komite je obsodil pojave nacionalističnih in šovinističnih izpadov do katerih prihaja v nekaterih verskih manifestacijah'. Kaže, da bo to slédnjé še dolgo tisto sporno vprašanje, o katerem je mogoče narejati čisto različne zaključke. ● To-le pismo mi je poslal Borut Gorenc, kot ga je prejel pred časom od doma. "Telovadna tradicija je po vsej državi skoro izginila. Nekoliko še telovadijo v Ljubljani, Mariboru in Celju, povsod drugod pa skoro ni omembe vredno. Sokolski domovi so predelani v stanovanja ali pa so skladišča. Nova šolska poslopja so zaradi štednje brez telovadnic. Takozvano gospodarsko reformo ne izvajajo najbolj resno, saj so letos (1966) dvignili obtok bankovcev zopet od 460 na 585 milijard dinarjev. Gre pa evolucija v desno. Letos je Tito odločno nastopil proti gnilobi v notranji upravi. Neki časopis je zapisal, da je veljala notranja uprava samo z rednimi stroški 200 milijard din. 'Delo' je priobčilo članek o novem zakonu za notranje zadeve in tam je tudi stavek: 'S tem je neveljavnih večina določb, ki so urejale poseben položaj, pravice in obveznosti organom notranje službe.' ● Nova knjiga: "Yugoslavia - A New Look at Crime". Institute for the Study and Treatment of Delinquency, 3/6. Študijo sta napisala Miss Nancy Goodman iz Londona in Dr. M. Kobal iz Ljubljane. Primerjala sta skupino delikventov v Londonu in poboljševalnici v Sloveniji.

KRONIKA

Msr. Ignacij Kunstelj, novopostavljeni generalni vikar slovenskih škofov v domovini za slovenske izseljence na tujem, je bil 8. februarja sprejet v posebni avdienci pri sv. očetu. ★ V Celovcu so proslavili 65-letni jubilej zaslužne koroške javne delavke in pesnice gđc Milke Hartmanove. ★ V Bolzanu je obhajal 70-letnico g. Franc Heinrihar.

LONDON, 11. MARCA 1967.

LETO XX. ŠTEV. 334.

POD UKRAJINSKO STREHO

ŠTEVILNA ukrajinska emigracija je dobila lani v Rimu Ukrajinsko katoliško univerzo sv. Klimenta. Največ zaslug zanjo ima brez dvoma kardinal Josif Slipij, katerega izpust iz sovjetskega taborišča je dosegel papež Janez.

Z letošnjim letom so ustanovili v Argentini podružnico filozofsko-humanistične fakultete gornje univerze in na tej podružnici so zasnovali tudi slovenistični oddelek. Postavljeni so bili tudi prvi slovenski profesorji, tako dr. Tine Debeljak, ki bo v 1. in 2. letniku predaval primerjalno zgodovino slovanskih književnosti, dr. Franc Gnidovec, ki bo predaval v 1. letniku zgodovino krščanstva v slovanskem svetu in v 2. letniku bogoslovje s posebnim pogledom na vzhodno krščanstvo, ter dr. Vinko Brumen, ki predava v 2. letniku uvod v pedagogijo. Poleg teh glavnih predavateljev, katerih predavanja so obvezna za vse slušatelje, pa obsto je samo za slovenske slušatelje enkrat tedensko tudi ločena predavanja: Prof. A. Gerzinič predava zgodovinsko slovnico slovenskega jezika, dr. Tine Debeljak zgodovino slovenske književnosti in Marijan Marolt zgodovino slovenske likovne umetnosti.

Ne bomo šli tako daleč in ustanovitev slovenističnega oddelka imenovali že kot zasnutek bodoče slovenske univerze v svobodnem svetu. Ta bi bila le prehuda. Toda kljub temu smo mnenja, da je ustanovitev tega visokega učnega zavoda, pa čeprav pod zunanjim ukrajinskim okriljem, velikega pomena. Ne samo za slovensko emigracijo v Južni Ameriki, ki bo brez dvoma v prvi vrsti uživala sadove tega podjetja, ampak tudi za slovensko stvar na splošno in posebej v pogledu slovenske kulture v domovini. Tudi tu ne bomo zašli v skrajnost in ljubljansko Almo Mater označili zgolj kot pastorko režima, na kateri da naj bi bilo čisto znanstveno delovanje nemogoče. To enostavno ni res. Pač pa se nam zdi bližja resnica trditev, da ljubljanska univerza spričo posebnih notranje političnih razmer ne more v celoti izpolniti tiste vloge, ki bi jo v normalnih prilikah morala. To vse dotlej, dokler bo vsaj slovenski znanstveni in študirajoči svet ignoriral vse kulturno in znanstveno delovanje svobodnega slovenstva v svetu. Vse dotlej, dokler Domovina noče priznati obstoja slovenske kulture izven njenih meja ali izven dosega domačih oblasti. Ker znanost in kultura ne smeta biti politično pogojeni ali od politike odvisni, je zato v tem pogledu naloga slovenskih kulturnih in znanstvenih ustanov v svobodnem svetu, da to domačo pomanjkljivost nadoknadijo in izpolnijo vsiljeno vrzel. Iz tega razloga je torej vloga slovenističnega oddelka na ukrajinski univerzi vsaj tolike važnosti v slovenskem znanstvenem svetu kot je obstoj Slovenske kulturne akcije v slovenski kulturi, pa če eno ali drugo uradna domovina priznava ali ne.

✱

ČESTITAMO Odboru liberalnih beguncev, ki je prelomil s tradicijo in povabil na svoj pogovor o Jugoslaviji med ostalimi tudi londonske dopisnike jugoslovanskega (domovinskega) tiska, kakor poročamo na naslednji strani. Priznanje gre tudi g. Pahorju, dopisniku ljubljanskega 'Dela', ki se je edini od povabljenih jugoslovanskih časnikarjev odzval. Smatramo, da nikakor ni nujno, da bi bili v današnjih prilikah in spričo razvoja v Jugoslaviji takšni koeksistenčni dialogi propagandne narave, kar je tudi nazadnje dokazal liberalni meeting. Nasprotno: razvoj je šel tako daleč, da so takšni resni pogovori potrebni, če naj bolje razumemo dogajanja v domovini, ko je že sami ne obiskujemo. Strinjamo se z g. Pahorjem, z ozirom na naše informacije iz drugih virov, da položaj v domovini ni enostaven ampak kar precej kompliciran. Tudi: da so vsa vprašanja več ali manj odprta in odgovori nikakor ne v naprej določeni, raje: kakršnikoli že.

V zvezi s tem se zdi dokaj prepričljivo njegovo mnenje, da ne teče ločnica med partijo in ljudstvom, kot je na sestanku izjavil eden od govornikov, ampak preko partije, preko ljudstva in preko ostalih organizacij počez. Samo ta razlaga namreč tudi pojasni dogajanja zadnjih let, ko je en funkcionar ali en forum v teku nekaj dni ali tednov zanikal (dezavuiral) drugega. Strašno preprosto pamet ima namreč tisti, ki misli, da gre pri vsem tem za prebrisano komunistično igro in taktiko. Na tehtnici je namreč vsega preveč, da bi si kdorkoli od režimovcev drznil zaigrati tako nevarno če že ne nemogočo igro. G. Pahor je sam dokazal, da se časi spreminjajo: čeprav je na začetku pribil, da prisostvuje sestanku kot privatna oseba in ne kot zastopnik 'Dela', kar je povsem razumljivo, se ni pomišljal javno izjaviti, da ni odobral aretacije prof. Mihajlova.

Led je prebit in takšnih sestankov je treba več. Tudi emigracija mora v dostojni in prepričljivi obliki razložiti onim iz domovine nekatera vprašanja. . .

* Vendar pa prav pri takem paralelnem in dopolnjevalnem znanstveno-kulturnem delovanju lahko pride do velike nevarnosti, na katero bi radi opozorili. Ker smo politična emigracija, odnosno, naj bi bili, če že nismo v polnem pomenu te besede, smo po naravi v gotovem oziru prejudicirani - čeprav nič bolj kot oni, ki držijo vladne vajeti doma. Nevarnost obstoja, da se ta politični emigrantski prejudic prenese v kulturo in znanost zdomskega slovenstva. Zadnja leta smo bili priče nekaterim nerodnostim v tem oziru. Tisti, ki so sicer morda v dobri volji hoteli "glajhšaltati" tudi slovensko kulturo in v manjši meri slovensko znanost, prav gotovo najmanj koristijo obči slovenski stvari. Ne izpostavljajo se samo nevarnosti, da jih domovina ne bo zlepa priznala, ampak da bodo tudi njeni izsledki in produkti zgodovinsko označeni kot negativni ali pa vsaj brez posebnega pomena. Ukrajinsko okrilje sicer po eni strani nudi varno zavetje, po drugi strani pa stopnjuje to nevarnost, da bo slovensko znanstveno delovanje lahko vezano.

Stremeti moramo za čisto podobo slovenske kulture in znanosti, ki edina lahko tudi uspe napram domovini. To postaja tem bolj važno z izmenjo generacij v domovini, ki bodo brez dvoma mnogo manj prejudicirane do zdomskega slovenstva kot pa so bili njihovi očetje. Paziti moramo, da ne bomo zamudili ugodne prilike in z neprimernimi ukrepi in nesodobno miselnostjo odbili v naprej tistih, ki prihajajo. Mi smo premajhen narod, da bi si lahko privoščili dvojno znanstveno in kulturno pot. Če so to ugotovile narodne manjšine, potem to nič manj ne velja za zdomsko slovenstvo. Velja pa seveda tudi za domovino, čije novi razred je v tem oziru hudo grešil napram slovenstvu.

UREDNIŠTVO

Razgovor o Jugoslaviji

Od našega sodelavca

London, 11. marca 1967.

Pod predsedstvom Nancy Seear, dosedanje predsednice organizacije britanske liberalne stranke, se je vršila večeraj v prostorih kluba poljskih letalcev v Londonu konferenca o liberalizaciji v Jugoslaviji, ki jo je organiziral mednarodni odbor liberalnih beguncev v okviru Liberalne Internationale. Namen konference je bil obvestiti zaključen krog povabljenih britanskih, poljskih in drugih liberalov, ki živijo v Londonu, in ki se zanimajo za razvoj v Jugoslaviji, o spremembah, do katerih je prišlo tam v zadnjih letih in posebno od uvedbe gospodarske reforme. Uvodni govor je imel bivši poljski veleposlanik v Londonu grof Raczynski, referate pa so podali dr. Ljubo Sirc, docent na univerzi v Glasgowu, Stevan Pavlovič, docent na univerzi v Southamptonu, in Nenad Petrovič, tajnik mednarodnega odbora liberalnih beguncev. Konference se je udeležilo okrog 60 ljudi, med katerimi so bili tudi Vernon Dawson, generalni tajnik Liberalne Internationale, Richard Moore, politični svetovalec izvršnega odbora Internationale, in kakih 20 članov britanske grupe te internationale. Debatu je poživljal Božidar Pahor, londonski dopisnik ljubljanskega DELA.

Dr. Sirc je v kratkih potezih nakazal, kako je po neizprosni logiki ekonomskega razvoja prišlo do reforme in opustitve platforme, na kateri je Titov režim začel "graditi socializem" po l. 1945. Dogmatsko kopiranje razvoja v Sovjetski zvezi s poudarkom na težki industriji in kolektivizaciji v kmetijstvu je privedlo do katastrofalnega padca v narodnem dohodku. S spremembo politike investicij in opustitve kolektivizacije se je položaj sicer nekoliko izboljšal, toda brez trajnejših uspehov. Narodni dohodek je še naprej padel ob navideznem blagostanju, kateremu je botrovala tuja pomoč. Končno je moralo priti do reforme in do preusmeritve k tržnemu gospodarstvu z vsemi svojimi posledicami. V takem stanju pa se postavlja vprašanje tudi delavsko samoupravljanje in odgovornost delavskih svetov za pogoje, v katerih morajo njihova podjetja poslovati. Z drugimi besedami, postavlja se vprašanje sistema v deželi nasploh. K še večji zmedbi prispeva sedaj tudi potreba po tujem kapitalu, katerega pa država odn. podjetja ne morejo dobiti brez zavarovanja pravic tujih investorjev odn. brez zadovoljitve njihovih pogojev. To pa prihaja navzkrižno z ideologijo Zveze komunistov Jugoslavije.

Stevan Pavlovič je orisal upor intelektualcev in podal pregled pojavov raznih literarnih revij, zlasti v Sloveniji, ki so jih oblasti zatrle, čim so postale preveč kritične napram režimu. Omenil je slučaj s PERSPEKTIVAMI, huliganške demonstracije ob priliki uprizoritve "Tople grede" v ljubljanskih Križankah, Bulatovičevega "Junaka na oslu" in poskus prof. Mihajlova, ki se je končal z njegovo aretacijo. Pri tem je poudaril osebno odgovornost predsednika Tita za zatiranje svobodnega kulturnega izražanja. Kot generalni sekretar ZKJ si je nadel odgovornost za kulturni razvoj, ki je kulminiral v osebni denunciaciji prof. Mihajlova. Vzporedno z odporom intelektualcev pa se pojavlja pojava vloga raznih Cerkev v Jugoslaviji. Pavlovič je orisal zblizanje med pravoslavno in rimsko-katoliško Cerkvijo in posebno poudaril njihov umik s politične pozornice, s pozornice, ki je nekdanja podžigala nacionalistične strasti - posebno med Hrvati in Srbi. To dejstvo predstavlja danes velik faktor stabilizacije v Jugoslaviji. Tako odpor med intelektualci kot nova vloga cerkve je v skladu s težnjo obravnavati človeka po tem, kaj je in ne kdo je.

Nenad Petrovič se je pomudil pri naraščanju nacionalizma in poudaril, da gre v bistvu za republiški nacionalizem, za spore med bogatejšimi in revnejšimi republikami. Med te poslednje spada recimo Makedonija. Ti problemi so se pojavili z decentralizacijo, ko republike postajajo bolj in bolj prepuščene same sebi. To ima svoj odjek tudi med emigranti in šovinističnimi elementi. Petrovič je omenil nedavne atentate na jugoslovanska predstavnika v ZDA in Kanadi in izjavil, da se liberali ne morejo strinjati s takimi metodami. Poudaril pa je, da prihaja do ekscesov predvsem zato, ker v Jugoslaviji ne obstoja možnost svobodnega izražanja. V političnem oziru se ni ničesar izpremenilo. Obstoja ena sama partija in volitve se vršijo z enopartijskimi kandidati. Res je, da je prišlo v Jugoslaviji do mnogih sprememb, toda vse te spremembe so nastale zaradi pritiska od spodaj in ne po neki volji od zgoraj. Titova vlada ne vodi, ampak se samo prilagaja situaciji, ki ga ta pritisk ustvarja.

Potem, ko so govorniki odgovorili na nekaj vprašanj glede vloge jugoslovanskih sindikatov, stavk, kulta osebnosti, odnosa Jugoslavije napram Skupnemu evropskemu trgu (Common Market), razvoju marksistične misli in tako dalje, se je k besedi priglasi novinar ljubljanskega DELA Božidar Pahor. Čeprav ni poskušal pobiti nobene trditve, ki so jo izrekli govorniki, jim je vseeno očital, da so zgubili stik z dogajanjem doma. S par primeri je skušal dokazati, da se razvoj v Jugoslaviji giblje "v pravi smeri" - v smeri večje svobode in demokracije. Tako je omenil, da so jugoslovanske meje danes odprte vsem in da si Jugoslovani lahko svobodno iščejo dela v tujini. Ko je Smole odstopil, ga je dr. Breclj pokaral, da je služabnik partije, na kar da je Smole dejal, da je služabnik parlamenta. Če pa je govora o demokraciji zahodnega tipa, je dejal Pahor, pa se spomnimo zadnjega Wilsonovega napada na pse v laburistični stranki in koliko pravice imajo oni, da grizejo. Čeprav se s Pahorjevim izvajanjem prisotni niso ravno strinjali, je njegov nastop nedvomno izpopolnil namen konference. A takih konferenc bi moralo biti še več.

KULTURA IN OMIKA

Društvo slovenskih pisateljev, Slavistično društvo, Institut za slovenski jezik pri Slovenski Akademiji znanosti in umetnosti ter PEN Klub - Center za Slovenijo so naslovili Slovenski televiziji odprto pismo, v katerem opozarjajo, da bo televizija kmalu segla v vsako slovensko hišo in tako vedno močnejše vplivala na zavest Slovencev. To predstavlja ogromno odgovornost. Po ustavi tkzv. Socialistične republike Slovenije bi morala ljubljanska televizijska služba uporabljati samo slovenščino, saj je ta na slovenskem območju edino priznani uradni jezik. Vendar pa je dobra polovica njenega programa v neslovenskem jeziku, tudi če podnaslovljene oddaje štejejo k slovenskemu delu. Odprto pismo pravi, da je zlasti nujno odpraviti TV dnevnik, ki je v srbohrvaščini. To je za Slovence, pravijo podpisniki, nacionalno žaljivo pa tudi protiustavno. Tuji TV dnevnik je vreden obzora tudi s čisto jezikovnega stališča: dan za dnem sistematično vnaša v podzavest gledalcev tujo sintakso in tuje besedno gradivo. Predvsem škodi mlajšim poslušalcem, ki še nimajo izoblikovanega jezikovnega čuta. Glede otroških, mladinskih in šolskih oddaj v srbohrvaščini podpisniki menijo, da te oddaje ustvarjajo jezikovno zmedo. Neodpustljivo je, da so take šolske ure sestavni del pomožnega pouka v slovenskih šolah.

Po drugi strani pa je Sklad Slovenije za pospeševanje proizvodnje in predvajanja filmov zaradi občutno zmanjšanih sredstev odobril le 300 milijonov starih dinarjev, kar bo zadostovalo za snemanje treh celovečernih filmov. Za proizvodnjo kratkih filmov je sklad odobril 45.5 milijonov starih dinarjev, kar bo komaj dovolj za osem filmov.

In še ena k jezikovni enakopravnosti: Jaka Avšič, "zna ni javni delavec", kot ga je pred kratkim krstilo ljubljansko DELO, je protestiral, ker bo napis okoli grba na novih dinarskih kovancih samo v cirilici in latinici, torej v dveh variantah srbohrvaščine. Avšič pravi, da bi polovica kovancev morala imeti napis v makedonščini in slovenščini, ker bi samo srbohrvaški napis kršil čl. 131 ustave o enakopravnosti jezikov v jugoslaviji.

TI PRESNETI ANGLEŽI

Pred dvema letoma je bil na Bledu kongres PENa. Upa ti je bilo, da se bodo tuji gosti tako bolje poznali s Slovenijo. Pa se, kot izgleda, niso. Na mednarodnem pesniškem natečaju je tretjo nagrado dobil Kamil Peteraj za pesem "Sadovnjak zimskih prtic". Generalni tajnik mednarodnega PEN kluba David Carter je to veselo vest sporočil iz Londona slovenskemu centru PEN kluba v Ljubljano. Ker pa klub tega pesnika ni poznal, je objavil vest v dnevnem tisku. Šlo je za dokaj čedno vsoto 300 dolarjev in PEN center v Ljubljani ni mogel razumeti, zakaj se

dobitnik ne oglasi. To je, čudili so se, dokler ni prišlo iz Bratislave pismo društva slovaških pisateljev, v katerem Slovaki prosijo Slovence naj generalnemu tajniku povedo, da nagrade ni dobil Slovenec ampak mladi slovaški pesnik Kamil Peteraj iz Bratislave...

VERA POD LUPO

Slovenci imamo dve lepi besedi: vera in Sveto pismo. Kulturnikom doma pa ta izraza ne ugajata. Ljubljansko DELO namreč poroča, da je zagrebška založba "Stvarnost" uvrstila v svoj letošnji književni program "stara in nova zaveza Biblije". K sodelovanju so povabili večjo skupino znanih filozofov in profesorjev zagrebske teološke fakultete. Glavni urednik bo znani hrvaški pisatelj Jure Kaštelan. Časopis pravi, da se je založba odločila za to izdajo, ker je "Biblija v zgodovini književnosti in jezikov raznih narodov zmeraj pomenila pomemben založniški dosežek".

Na visoki šoli za politične vede v Ljubljani pa so imeli seminar za prosvetne delavce osnovnih šol (beri: učitelje) z naslovom "Šola in religija". Seminar sta organizirala slovenski zavod za šolstvo in nedavno ustanovljeni center za proučevanje religije in cerkve. Med temami seminarja sta bili: "Religija in cerkev v teoriji in praksi italijanskih komunistov" ter "Mesto in vloga II. vatikanskega koncila v procesu prilagajanja cerkve sodobnemu svetu". Poročilo, iz katerega sem to povzel, omenja, da bodo v bodoče organizirali slične seminarje za prosvetne delavce vseh področij, da bi se "seznanili s stališči o sodobni problematiki religije in cerkve".

V recenziji prve letošnje številke "Teorije in prakse" pa je DELO poročalo med drugim: "Marko Kerševan je dal pod lupo slovenski verski tisk in njegove težnje v največjem obdobju (Družina, Ognjišče 1965, 1966). Ugotovil je, da ta tisk ne izpričuje resnično novih tokov religiozne misli: v sestavkih ne zasledimo ne premikov ne navskrižij, ki so v sodobni katoliški cerkvi in v religiozni sferi sploh. Res pa je, da zadnji dve leti prevladujejo sodobnejši oblikovni prijemi (reportaže, poročila, ocene in razglabljanja o filmih, pogovor z bralci, roman itd.), s katerimi propagirajo stara pojmovanja."

ŽRTVE REFORME

Na zadnji seji gledališkega sveta gledališča v Mariboru so sprejeli na znanje, da bo gledališče namesto zaprosenih 494 milijonov starih dinarjev dobilo samo 363 milijonov. Zaradi tega so morali spremeniti dramski in operni repertoar za letošnjo sezono. Toda odstopil je Fran Žižek, ravnatelj Drame. V pismeni obrazložitvi pravi med drugim, da mu težaven materialni položaj gledališča onemogoča izpolnitev programa, ki si ga je zastavil ob prevzemu dolžnosti. - No, to je še vedno bolje od usode zagrebskega gledališča, katerega poslopje je dotrajalo. Dramo so menda kar zaprli, opere pa bodo uprizorjali v "Domu Jugoslovenske Narodne Armije".

OBLETNICA: Pisatelj Anton Ingolič je pred kratkim slavil 60. letnico rojstva.

SPECTATOR

Domovina in tujina

Od domovinskega sodelavca

JUGOSLAVIJA se v gospodarsko-investicijskem pogledu nahaja pred odločitvami, ki utegnejo imeti tako dalekosežne posledice, da jih je danes v celoti komaj mogoče predvideti. Gre za to, kako omogočiti tuje kapitalne investicije, ne da bi pri tem država odnosno samoupravni gospodarski sistem izgubil na svoji moči. Ta problem se je v manjši meri doslej pojavil tudi v sami državi, ko je šlo za investicije ene republike v drugi republiki, odnosno ko je hotelo investirati podjetje iz ene republike v neki drugi republiki. Naleteli so na težavo: kdo bo lastnik odn. upravnik tega podjetja in kdo bo pobral sad, vsaj delno če že ne v celoti. Načelno so sicer ta problem zdaj rešili pozitivno in priznali pravice in interese investitorja iz druge republike znotraj Jugoslavije, toda podrobnosti še ni so urejene in jih še preučujejo.

Ko pa naj bi šlo za investicije neke tuje države odn. tujega podjetja, pa je seveda vprašanje še hujše. Toda tudi v tem oziru zdaj načelne zapreke ni več, saj so jugoslovanske oblasti imenovala vladno komisijo, ki naj prouči vprašanje dotoka tujega kapitala v Jugoslavijo in do ranega poletja pripravi zadevno zakonodajo.

Zadeva je velikega pomena, ker ne gre dejansko za odnos med Jugoslavijo kot državo in tujim investitorjem ampak za odnos posameznega podjetja do tujega investitorja. To pomeni, da lahko takšna podjetja postanejo tako močna in neodvisna od države, da bo samoupravljanje postalo tudi že politični faktor, kar so nekateri glasovi iz domovine pred leti napovedovali in smo jih tedaj zabeležili v 'Klicu Triglava'. Tega se zdaj nekateri ortodoksni marksisti boje in zato nasprotujejo celotnemu načrtu. Vendar pa se zdi, da so izgubili bitko v naprej, ker je državno-partijsko vodstvo odobrilo zamisel in ker je videti, da bo v tem okviru rešljiva ekonomska kriza hitreje, ne da bi bilo treba občutno zmanjševati življenjski standard. Dejansko gre samo še za to, kako zagotoviti pravice delavcev proti tujemu investitorju in kako priznati interese investitorja z ozirom na vloženi kapital. Dozdeva se, da zakonodaja v tem pogledu ne bo mogla iti nazaj in da bo na zadnje samoupravljanje prav s tujim kapitalom okrepljeno v odnosu napram državi. Torej je dejansko to bolj politično kot pa gospodarsko vprašanje. Če bi država hotela pri tem igrati vlogo posrednika ali agenta, potem bi to nujno vodilo v novo birokracijo, ki bi seveda zavirala gospodarski napredek in samoupravni sistem vsaj otežila če že ne onemogočila. Kaže, da povratka nazaj ni in da leži rešitev in napredek samo v direktnem sporazumu med podjetjem in investitorjem. To pa krepi samoupravljanje delavcev in obenem manjša stvarno moč partije in oblasti.

Čeprav je do zakona še nekaj mesecev, že potekajo prvi razgovori med nekaterimi zapadnimi industrijami. Volkswagen naprimer računa s postavitvijo avtomobilske tovarne, pri kateri je voljna odstopiti 51% vrednosti svojemu sopogodbenu kot posojilo, ostalih 49% pa vložiti kot neposredno investicijo. Kar zadeva vodstvo, obstoja predlog, da naj bi bil skupni posvetovalni odbor, dočim naj bi bila eksekutiva v rokah domačinov. Ključno vprašanje bo ostalo: kako doseči, da ostane volk sit in koza cela.

DOMNEVNA SPREMEMBA V ZUNANJI POLITIKI JUGOSLAVIJE

Novi dopisnik 'Neue Zuercher Zeitung' za jugovzhodno Evropo poroča ob*

Je bil pilot utrujen?

Od našega dopisnika

JUGOSLOVANSKE oblasti za civilno letalstvo so imele prav, ko so pred časom izjavile, da Jugoslovani ne zadene nobena krivda zaradi letalske nesreče lani 1. septembra pri Brniku, pa čeprav so tedaj britanski piloti vključno protestirali, češ da ne gre preuranjeno soditi, dokler izid uradne preiskave ni znan. Tista nesreča pa je zaradi izgube 98 življenj postavila Ljubljano na svetovni zemljevid, česar ves tujski promet ali svetovljanska maršalova politika nista mogla nikdar doseči.

Andrew Wilson, letalski dopisnik londonskega 'Observerja', poroča, da pada odgovornost za nesrečo na Britance, kajti pilot kapetan R. A. Smith ni imel pred usodnim poletom polnih treh dni počitka, dasi je bilo po sami nesreči rečeno tako. V manj kot 72 urah je namreč kapetan Smith dovršil polet iz Manchestra v Rimini in nazaj. Poleg tega je pilot ob času nesreče dosegel nevarno bližino 115 ur letanja na mesec, kar je legalno skrajna mera. Smith je imel pred svojim poslednjim poletom samo en poln dan počitka, v dobi julija in avgusta pa je skupno preletel kar 213 ur, od teh mnogo ponoči.

* koncu februarja iz Beograda, da se po njegovem mnenju zunanja politika jugoslovanskih komunistov znatno spreminja. Šlo naj bi za "povratak k Evropi", ki ga dopisnik pripisuje tako gospodarskim potrebam kakor razpadu bloka nevezanih, na katerega se je Titova politika v toliki meri naslanjala.

Težava te nove politike je v tem, da ni lahko videti, kakšne zaveznike si more Jugoslavija poiskati, da bi zaigrala vlogo posredovalca v Evropi. Podrugi strani pa je napetost med Zahodno in Vzhodno Evropo že tako in tako popustila brez jugoslovanskega prizadevanja.

Dopisnik pripisuje novo prožnost zunanje politike beograjske vlade tudi posledicam gospodarske reforme, ki zahteva boljše odnošaje na vse strani: odtod zbližanje z malimi sosednjimi državami, obnova diplomatskih stikov z Vatikanom diplomatsko zastopstvo pri Evropski skupnosti kot prve komunistične države in celo poskus pomiritve z Albanijo.

Kritično vprašanje se zdijo dopisniku odnošaji z Zahodno Nemčijo, ki je z Jugoslavijo prekinila stike, ko je ta priznala Ulbrichta. Kljub temu ji je dala za 650 milijonov mark kreditov in nadaljevala z njo trgovinsko izmenjavo. Tito je do neke mere uporabil zle napade na zvezno republiko kot legitimacijo svoje "socialističnosti" napram vzhodnemu bloku.

Ta položaj se je iz korena spremenil s prihodom nove vlade v Nemčiji. Beograd čuti zdaj nevarnost, da bi ga utegnile druge "socialistične" države prehiteti v navezavi dobrih odnosov z Bonnom. Od Nemčije pričakujejo poravnavo vojne škode in okrepljeno nadzorstvo nad begunskimi organizacijami, pa tudi ureditev socialnega zavarovanja za izseljene jugoslovanske delavce. Kaže, da tudi bonnska vlada nagiba k ureditvi odnošajev.

Kot komentar bi človek dodal, da preusmeritev v Evropo in tesnejša povezanost z zahodnoevropskimi državami lahko kvečjemu okrepi svobodnjaške sile v domovini.

PO LEPI RJAVI DONAVI

Od posebnega dopisnika

Dunaj, 21. februarja.

BALKAN se začne na južnem kolodvoru na Dunaju. Tja se pripeljejo delavci iz Turčije, Grčije in Jugoslavije, ki v Avstriji iščejo dela. Tja jim slede zbegane žene s pisanimi culami in smrkavimi otroci. Tam se tuji delavci sestajajo ob delopustu in postavajo v gručah okrog kolodvorske okrepčevalnice. Tam jih svare napisi v cirilici, da je popivanje in kvartanje prepovedano. Tja se je 13. februarja pripeljal Tito z modrim vlakom na uradni obisk v Avstrijo. Čeprav ga je zeblo, se je pripeljal v večjem udobju kot njegovi podaniki, ki se po neprespani noči kobalijo iz vagonov z rdečimi očmi in ne vedo, kam bi se obrnili. Počutil se je kot doma, kajti pripeljal se je z zamudo po pristnih balkanskih zapletljivostih. Avstrijecem se je šele na meji posvetilo, da modri vlak potrebuje parno ogrevanje, nakar so mu v Gradcu priključili parno lokomotivo, ki pa električne vleke ni mogla dohajati in se je pokvarila še pred Semmeringom. Prav tiste dni pa je na Dunaju spet zmrzovalo.

Na kolodvoru so ga sprejeli s pompom, običajnim za take prilike. Predsednik Jonas mu je drobil vljudne fraze dobrodošlice tako na dolgo in široko, da mu je Tito dvakrat segel v besedo. Tito, v plašču s krznenim ovratnikom in s poklancim klobukom v roki, je končno dejal "Meine Frau!" in pokazal na Jovanko. Potem so se odpeljali v velikem mercedesu z neprobojnim steklom v oknih; pred njimi policaji na belih motorjih, ob njih policaji na črnih motorjih, za njimi "James Bondov" avto, katerega so se oklepali policaji kot roj čebel. Dunajčani zlepa niso videli kaj takega, še ob obisku Hruščeva ne. Zdelo se jim je silno imenitno.

Straža ni bila nepotrebna. Pred hotelom Imperial na Ringu, kamor navadno vtaknejo državne goste, je policija med Titovim obiskom a retirala 26-letnega Hrvata Mirka Grabovca, ki je prišel iz Nemčije in je imel pri sebi nabito pištolo. Najprej je rekel, da je prišel, da bi nekaj zagodel, nato pa je trdil, da si je prišel ogledovat dekleta. Sodili mu bodo zaradi nedovoljenega prestopa meje in nošenja orožja. Spoznal ga je eden od Titove telesne straže. Bil je na seznamu okrog 2000 sumljivih emigrantov, katerega so jugoslovanske oblasti izročile avstrijski policiji. V Zahodni Nemčiji je zaradi pretefov že nekajkrat imel opravka s policijo.

Jovanka-Jugosmeh je pokazala, da je ime, ki so ji ga dodali nagajivi podaniki, popolnoma upravičeno. Ženska je čedna, čeprav se je grdo zredila in bi ji prisodil s kožuhom vred dobrih sto kil. Dunajčane je očarala z nasmehom, ki se kosa z vsako reklamo za zobno pasto. Očarala jih je tudi s krasnim krznenim plaščem, s sijajnimi večernimi oblekami in s prisrčnostjo. Ko je v Augartenu obiskala dunajske Saengerknaben, jo je petje vidno ganilo. Ujela je nekaj pobičev, jih prižela k sebi in poljubila. Dunajski pojoči dečki so bili v vidni zadregi, ko so se dušili v njenem obširnem oprsju.

Za kulturo je bilo med obiskom obilno poskrbljeno. Tito in Jovanka sta si ogledala poskakujoče lipicance v španski jahalni šoli in bleščeče krone v dvorni zakladnici. V veliki državni operi so zanju uprizorili opereto "Netopir", čeprav se opera sicer ne ukvarja z operetami. Na svečani predstavi se je pojavil Tito v sijajni maršalski uniformi. Odlikovanja so krasila njegove junaške prsi, ki se ši *

MANJŠINSKE NADE

Od političnega sodelavca

Na slavnostni sprejem v palači Pallavicini, ki ga je 16. februarja priredil prezident Tito na Dunaju, so bili poleg avstrijskih političnih vodnikov in diplomatskih predstavnikov povabljeni tudi predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, tako med drugimi dr. Valentin Inzko, dr. Franci Zwitter, dvorni svetnik ravnatelj dr. Joško Tischler in dr. Demeter Linzer. Ob tej priliki je prezident Tito poudaril pomembno vlogo, ki jo lahko odigra manjšina v povezovanju dveh sosednjih narodov, in optimistično zaključil, da bodo obstoječi dobri odnosi med obema vladama vodili do rešitve preostalih visečih manjšinskih vprašanj.

Da sta bili obe strani istega mnenja, kaže zaključni komunike: predstavniki obeh vlad so bili zadovoljni nad dosedanjim napredkom, ki je bil dosežen pri uresničevanju pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, kar je brez dvoma tudi pripomoglo k zblíževanju Jugoslavije z Avstrijo. Ob tem so avstrijski predstavniki izjavili, da bo avstrijska vlada v bodoče stalno podpirala kulturne in gospodarske ustanove in koristi slovensko-hrvaške manjšine.

Celovski 'Naš tednik' je sporočil, da bo po informacijah iz Avstrijske ljudske stranke na Koroškem, v kratkem prišlo do razgovorov med vladnimi predstavniki in zastopniki koroških Slovencev, ter da predstavniki koroške Volkspartei pozdravljajo napovedane razgovore in izjavljajo, da je treba manjšinska vprašanja reševati širokogrudno in v skladu z duhom avstrijske državne pogodbe.

*rijo tja do pasu. Dunajska družba, ki se strašno rada našemi, je bila prisotna v vsem veličju. Od draguljev se je kar kresalo. Med odmorom je Tito kramljal z g. Mautner Markhofom, ki se ponaša z bujnimi franc-jožefovskimi brki in zalisci. Pogovarjala sta se o Brionih, kjer je ded avstrijskega velekapitalista sezidal vilo. Tito je bil tako dobre volje, da je v hotelu v krogu najožjih sodelavcev do ene zjutraj prepeval dunajske popevke. Osebni zdravnik dr. Breclj je dejal, da mu petje dobro dene. Zato pa je moral naslednjega dne bolj zgodaj v posteljo in so prestavili svečani sprejem v Schoenbrunn od 10h na 8h zvečer. Tudi na sprejemu se je bleščalo od razkošja. Po obisku se je nekdanji podpredsednik vlade in socialistični voditelj dr. Pittermann opravičil na jugoslovanskem veleposlaništvu, ker ni bil prisoten. Volivcem v mojem okrožju - je pisal - kjer je mnogo delavcev in upokojencev, bi se čudno zdelo, če bi njihov poslanec postopal naokrog v fraku.

Pa ni bilo vse le blesk in kultura. Ogledali so si tudi Jonasov vrtiljak, podzemsko tramvajsko postajo ob Ringu, in povzročili kaos v prometu. Obiskali so magistrat in otroško zavetišče, pri čemer se je Tito odrezal z dunajskim narečjem. Imeli so tudi politične razgovore in Tito je sprejel predstavnike koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. 17. februarja se je odpeljal z južnega ko lodvora in se na povratku za nekaj ur ustavil v Gradcu.

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

želita uredništvo in uprava.

SLOVENIJA IN TUJI DELAVCI

Gospodarski dvig industrijskih držav kakor Nemčije, Francije, Anglije, Belgije, Holandske, Švedske, Švice in drugih je posledica doseljevanja delavcev iz drugih držav. Ker je primanjkovalo v zapadnih evropskih državah zla sti ročnih delavcev, so morale te države odpreti svoje meje. Zapadna Nemčija je sprejela preko 1.200.000 delavcev, Francija 1.500.000, Anglija okrog 800.000 in mala Švica 1.000.000 - da navedemo samo države z velikim številom tujih delavcev. V Švici pride en tuji delavec na dva domača. V Belgiji bi rudokopi sploh ne mogli obratovati, če ne bi bilo tujih rudarjev, kajti 80% rudarjev je tujcev. Ta obširna preselitev je pričela že pred 1. 1950 in je v obojestransko korist. Res pa je, da morajo tuji delavci opravljati najtežja dela tako v livarnah kot po vseh gostinskih obratih, na vseh zgradbah in pri vseh težkih cestnih delih. Tuji delavci opravljajo monotono delo v tovarnah, ki obratujejo na tekoči trak.

Večina delavcev dela pametno, da bi si čim več prihranila, kajti plače so višje od plač doma. V območju evropskega skupnega trga je položaj delavcev, ki prihajajo iz dežel skupnega trga, urejen tudi v socialnem oziru. Z domačim delavstvom so v vsakem pogledu izenačeni. Delavci iz drugih dežel imajo sicer iste plače in delovne pogoje kakor domači, vendar pa niso deležni istega ravnanja v socialnem in zavarovalnem oziru. Zato nekatere države kot Jugoslavija, ki ni član skupnega evropskega trga, sklepajo s posameznimi državami pogodbe, s katerimi skušajo zmanjšati diskriminacijo tujega delavca na minimum. Gospodarstvo v posameznih deželah je danes že tako navezano na tuje delavstvo, da bi nenadni odhod vseh tujih delavcev povzročil gospodarski zastoj. Pri tem preseljevanju delavcev je Jugoslavija udeležena s kakimi 300.000 delavci po vsej Evropi.

V dveh deželah - v Italiji, ki ima sama zelo razvito industrijo, in v Jugoslaviji, kjer vsled napak komunističnega režima na stotine tovarn dela nerentabilno - je opaziti tudi v notranjosti dežele premik delavstva iz južnih krajev na sever. V Italiji dela preko pol milijona južnoitalijanskih delavcev na industrijskem območju med Benetkami, Milanom, Turinom in Genovo. Niso posebno dobrodošli toda so potrebni. Do nevspečnosti prihaja zaradi zastoja južnjakov, ko na primer hišni lastniki nočejo oddajati stanovanj južnjakom, ker jim jih preveč pokvarijo in zanemarijo.

Gospodarski dvig evropskega trga je pritegnil dober del delavcev iz italijanskega juga na sever Evrope, tako da so italijanski delavci začeli dajati prednost Evropi in se niso več v taki množici izseljevali v Ameriko. Leta 1964 npr. je samo 41.000 od 274.000 italijanskih delavcev emigriralo v obe Ameriki, Azijo in Afriko, medtem ko so večino pobrale Švica, Nemčija, Francija itd. Evropska emigracija ima to dobro stran, da se delavec lahko ob vsa kem času vrne domov in da gre lahko tja celo volit. S sporazumom od 1. maja 1964 so si italijanski delavci zagotovili v evropski gospodarski skupnosti zavidljiv položaj, ko so postali v deželah te skupnosti neke vrste delavski državljani.

ODESELJEVANJE DELAVCEV IZ SLOVENIJE

Medtem ko je v Italiji glavni razlog za odseljevanje preobljudenost dežele, je v Jugoslaviji prvi razlog za odseljevanje brezposelnost, ki jo je povzročilo po komunističnih vzorih zavoženo gospodarstvo.

Leta 1964 je imela Jugoslavija okrog 19.279.000 prebivalcev, od teh Slovenija 1.631.000. Ob predpostavki, da so se delavci odseljevali enakomerno iz vseh republik, kar seveda ne ustreza povsem, bi jih morali biti samo pri 200.000 Jugoslovanih zaposlenih danes v inozemstvu približno 17.000 iz Slovenije. Razume se, da je to samo groba orientacijska aproksimativa, toda število Slovencev, ki so se odselili, se je od lanskega leta zelo povečalo zaradi reformskih ukrepov.

Kdo se zaposluje zadnja leta iz Slovenije v inozemstvu? Visokokvalificirani strokovnjaki, kvalificirani in visokokvalificirani delavci. Nekvalificirani delavci - in teh je največ - predstavljajo predvsem sezonsko delovno silo.

Odseljevanje visokokvalificiranih strokovnjakov je boleč problem v vseh republikah in so ga začeli resno obravnavati tudi v zvezni skupščini. Poseben odbor proučuje in pripravlja ukrepe, ki naj zadržijo te visokokvalificirane strokovnjake in delavce doma. Predvideni ukrepi bodo urejali materialno plat domačih strokovnjakov, njihov status v podjetjih in drugod ter vse, kar je z njihovo zaposlitvijo doma sicer še potrebno. V zvezi s tem je prišlo tudi do borbe proti neustreznim kadrom na vodstvenih in strokovnih mestih. Rešitev tega problema ni lahka, ker je politične narave. Ta mesta zasedajo privilegirani člani komunistične stranke brez odgovarjajoče kvalifikacije, katere je težko odstraniti.

Razlog za začasno odselitev so seveda tudi boljši dohodki in boljše delovne razmere odn. možnosti razvoja. Iz istih razlogov se vrši odseljevanje tehnične inteligence iz Nemčije v Anglijo, iz Anglije pa v Ameriko. Urejeni odnosi med posameznimi vrstami delavcev v tujih podjetjih privlačuje naše strokovnjake, ki težko prenašajo neustrokovno vodstvo v domačih podjetjih, tkzv. "Meisterwirtschaft" (mojstrovanje), prakticism in podobno, ki še

vlada v večini podjetij. Vodja jugoslovanskih sindikatov Vukmanović sam zatrjuje, da preko 40% vodilnih mest v to varnah v Jugoslaviji zasedajo ljudje, ki imajo samo ljudsko šolo, oziroma komaj znajo brati in pisati. V Sloveniji je stanje v toliko boljše, da je lahko reči, da preko 40% vodilnih mest zasedajo ljudje z neustrezno šolsko izobrazbo. V zadnjem času se vodi ostra borba proti tem nevednostim. Vsakdo pa ni dovolj močan, da bi poleg rednega dela trošil svojo energijo še za to borbo in se ji raje izogne z odhodom iz podjetja.

Nekvalificirani delavci si po večini iščejo zaslužek zunaj, ker ga sedaj radi zmanjšanja investicij ne morejo najti doma. To so predvsem ljudje, ki delajo v gradbeni industriji. Pripomniti moram, da dela precej gradbenih delavcev v inozemstvu organizirano, ker prevzemajo nekatera slovenska podjetja izvajanje raznih del in to zlasti v Nemčiji in Avstriji. Neglede na vse to pa ostaja kljub "reformnim stiskam" v Sloveniji nezasedenih precej mest za nekvalificirane delavce, ki jih domačini ne marajo. Iskati morajo zato delovno silo v drugih republikah, kjer je delavni standard še nižji. Možnost tega priliva pa že pojema in bodo morali razmisliti o mehaniziranju del, ki ne zahtevajo posebnih kvalifikacij, da bi tako omogočili domačemu delavcu, da dobi doma ustrezno kvalificirano in cenjeno delo.

PRILIV V SLOVENIJO IZ DRUGIH REPUBLIK

Poglejmo najprej številke, ki prikazujejo strukturo tujega prebivalstva (ne samo delavcev) v Sloveniji po raznih kriterijih. "Statistični godišnjak 1965" kaže v tabeli 201-1 tole strukturo prebivalstva po popisu 31. marca 1961:

1.591.523 avtohtonih prebivalcev Slovenije
61.560 prebivalcev prišlih iz drugih republik
23.927 prebivalcev prišlih iz inozemstva
6.331 prebivalcev neznanega izvora
1.683.341 - v tem številu so všteti tudi pripadniki vojske.

Prebivalcev, ki so prišli od drugod, je bilo takrat po gornjih podatkih 15%. Število prebivalcev Slovenije se doslej ni bistveno spremenilo, tako da se tudi razmerje posameznih vrst njenih prebivalcev ni moglo bistveno spremeniti. Pač pa je treba upoštevati pri zgornjih številkah naglo padanje priliva delovne sile iz drugih republik, ki je v zadnjih letih pogojeno z zmanjševanjem investicijskih del zlasti v industrijskem in stanovanjskem gradbeništvu.

Druga statistika, ki govori o narodni pripadnosti neslovenskih prebivalcev Slovenije navaja za leto 1961 sledeči sestav prebivalstva po narodnosti (poleg Slovencev):

31.429 Hrvatov
13.610 Srbov
1.384 Črnogorcev
1.010 Makedoncev
465 Muslimanov
2.784 neopredeljenih
50.682 prebivalcev Slovenije, ki niso slovenske narodnosti.

Pripomniti pa je treba, da se statistika po "narodnosti" ne vodi po narodnosti kot taki ampak po republiški pripadnosti in so tako na primer med zabeleženimi Srbi in Makedonci tudi pripadniki narodnih manjšin (Šiptarji, Turki itd) iz odgovarjajočih republik.

Neka tretja statistika iz leta 1961 pa navaja, da je od vseh prebivalcev Slovenije rojenih izven nje drugod v Jugoslaviji:

41.869 v Hrvatski
9.986 v Bosni in Hercegovini
7.462 v Srbiji
2.472 v Vojvodini
1.292 v Črni gori
786 na Kosovem in v Metohiji
63.867 izven Slovenije rojenih prebivalcev Slovenije.

Če primerjamo te po različnih kriterijih sestavljene statistike, pridemo do zaključka, da je število neslovenskega prebivalstva v Sloveniji nihalo 1.1961 od 50.000 do 60.000, danes pa znaša zaradi padanja priliva delovne sile iz drugih republik mogoče 25.000 do 30.000. To bi bilo mnogo manj kot pa je Slovencev samo v Zagrebu, kjer so našli letos, po poročilu zagrebskega lista "Vjesnik", čez 50.000 Slovencev. Iz vesti, kot jo je objavil "Vjesnik", je razvidno, da Zagrebčani s simpatijo gledajo na ta priliv Slovencev. A kaj bi porekli Slovenci, če bi se le 5.000, a kaj šele 50.000 Hrvatov naselilo v Ljubljani?!

Poglejmo sedaj še koliko je v Sloveniji delavcev iz drugih republik Jugoslavije. Priliv delovne sile iz drugih

republik Jugoslavije. Priliv delovne sile iz drugih republik v Slovenijo je bil po uradnih podatkih za leta 1963, 1964 in 1965 sledeči:

Leto:	moških	žensk	skupaj	indeks
1963	22.852	351	23.203	100
1964	14.922	290	15.212	66
1965	6.410	266	6.676	29

V naslednjem se nekaj podatkov o izvoru delavcev. Primerjajmo prvo tromesečje za leto 1965 in za leto 1966. Prvo tromesečje zato, da lahko uporabimo najnovejše podatke za lansko leto.

	Januar-marec 1965	Januar-marec 1966
Iz Hrvatske	911	599
" Bosne-Hercegovine	538	609
" Srbije	200	104
" Makedonije	4	3
" Črne gore	2	1
	1.655	1.316
Indeks	100	78

K gornjim številkam je vsak komentar glede "preplavljanja" Slovenije z delavci iz drugih republik odveč.

Sedaj je priliv v posameznih tromesečjih neenakomeren. V prvem tromesečju mu dajejo poudarek predvsem začeta gradbena dela, v drugih tromesečjih pa kmetijska dela. Prikazani podatki pa kljub temu ne dajejo točne slike. V navedene številke so vključeni namreč tudi takozvani "sezonci". Mnoge od njih beležijo kot stalne delavce. Gre za take, ki se iz leta v leto vračajo v ista slovenska podjetja in jih ta držijo na plačilnem spisku tudi čez zimo, da si jih zagotovijo za naslednjo sezono. Tudi ni nikjer beležen odliv sezonske delovne in druge delovne sile. Mnogi z juga, ki so beleženi v prilivu, so dejansko že odšli, ker jim delo v Sloveniji ni ustrezalo. Na splošno se namreč smatra, da je delo v Sloveniji pretežno, ker je tempo dela ostrejši. To je tudi eden od momentov proti "preplavljanju". Kar se pa tiče kvalificiranih nameščencev iz drugih republik, pa je teh tako malo, da za kako statistiko sploh ne pridejo v poštev. Nekaj mlajših ljudi iz drugih republik je zaposleno kot poštni raznašalci, sprevodniki mestnega prometa, gozdni delavci itd. V glavnem so to mladi fantje, ki so že odslužili vojake in ki se javljajo na ustrezne razpise, na katere se Slovenci ne odzivajo. Večino vse delovne sile pa tvorijo stavbeni delavci. Slovencev ni mogoče dobiti za ta dela, niti ne za delo na prostem. Mnogi od teh južnih delavcev, ki so dosegli v Sloveniji strokovno kvalifikacijo, se pozneje raje zaposli doma v svoji republiki, ker dobijo tam boljša mesta.

NOVA GOSPODARSKA PODROČJA - BREZ STATISTIKE

Vzdolž cele slovensko-hrvatske meje prihajajo delavci dnevno na delo v tamošnja slovenska obmejna podjetja in na polja in se na večer zopet vračajo domov na Hrvatsko. Zelo velik je priliv na ozemlje med Mariborom, Ptujem, Ormožem, Mursko Soboto in Lendavo iz hrvatskih krajev s področja Čakovca, Varaždina in tja do vrat Zagreba. Priliv dnevnih delavcev se ponavlja vzdolž cele meje do Istre. V severnem obmejnem področju računajo, da gre dnevno okoli 10.000 delavcev peš, s kolesi, motorji, avtomobili in železnico preko republiške meje, kjer se porazgube na delo v slovenska podjetja in na posestva - bodisi državna ali privatna. Ravnatelj nekega podjetja v Ptujju je mnenja, da bi brez teh hrvatskih delavcev slovenska podjetja ne mogla obratovati. Hrvati opravljajo dela nižje vrste, ka tera domačini nočejo vršiti. Slovenci se pa v skoraj enakem številu podajajo preko avstrijske meje delat na avstrijska posestva, kjer opravljajo tista navadna in nižja dela, katerih doma nočejo opravljati in katere prepuščajo hrvatskim delavcem. To pa zato, ker dobe v Avstriji boljše plačilo in to v tuji valuti, kar se mnogo ceni pri ljudeh, ki si doma popravljajo ali zidajo hiše, ali pa kupujejo kakšno orodje itd. Teh dnevničarjev seveda ne zajame nobena statistika.

Zastopniki severnih slovenskih in hrvatskih mest imajo stalne sestanke, na katerih urejujejo medsebojne gospodarske zadeve. Statuti teh mest vsebujejo tudi določila o medsebojnem sodelovanju na posameznih področjih. Tako bo npr. tovarna sladkorja v Ormožu uredila velike plantaže sladkorne repe na Hrvaškem, ker ni primernih polj v Sloveniji. V načrtu je enotno cestno omrežje, da bi se kraji, ki so gospodarsko navezani drug na drugega, prometno zblizali. Vršni se kulturna izmenjava in varaždinsko gledališče gostuje v Ptujju, ptujsko pa v Varaždinu; izmenjujejo razne razstave itd. Iz hrvatskega ozemlja prihaja kar 200 vajencev v šolo v Ptuj, ker Hrvati nimajo takih šol. V hrvatski gimnaziji v Čakovcu je skoro polovica dijakov Slovencev. Samo v Ormožu prihaja s čolnom preko Drave okoli sto otrok v slovenske šole, ker so te pri Hrvatih visoko cenjene. Most med Slovenijo in Hrvaško, ki je bil porušen med vojno, bo sedaj obnovljen s skupnimi prispevki obeh republik. Računajo, da se bo promet delavcev in šolarjev po otvoritvi tega mostu še povečal. Na hrvatski strani dela zelo veliko slovenskih kvalificiranih moči in to brez vsa-

ke diskriminacije. Nikomur ne pada na um, da bi glede tega delal statistike ali kakšno vprašanje. V programu je tu di izdajanje skupnega slovensko-hrvatskega lista.

Prihaja do novih gospodarskih področij, ki so vedno bolj povezana med seboj. Severno področje Slovenije je povezano s področjem Zagreba. Obstojajo skupne tvrdke med slovenskimi podjetji s tega področja in hrvatskimi podjetji v Zagrebu. Zato je tako visoko število Slovencev v Zagrebu razumljivo. Maribor komaj čaka, da bo dograjena mednarodna "hitra cesta" z Dunaja preko Gradca in Maribora dalje proti Zagrebu, ki bo nadomestila železnico. To vorni avtomobili bodo dosegli Zagreb v dveh urah. Današnja asfaltirana cesta ni primerna za velik in težak promet. Industrija jekla in svinca na koroškem delu Slovenije pa je tesno povezana z zagrebško industrijo.

Zagreb postaja vedno bolj vlemesto s kozmopolitskim karakterjem. Ljubljana v tem pogledu močno zaostaja. Zaprta je sama vase in ima še vedno značaj avstrijskega špisarskega mesta kot so Celovec, Gradec in Solnograd in je dvomljivo, če se bo kdaj razvila v kako vlemesto. Ljudje menijo, da se bo odliv Slovencev v Zagreb v slučaju ponovne gospodarske svobode podvojil. Zagreb bo tudi križišče vseh magistral, ki bodo vodile na Balkan. Hitra cesta iz Italije preko Ljubljane bo vodila v Zagreb in tja bo vodila tudi hitra cesta iz Madžarske. Zato ima Zagreb ve liko gospodarsko bodočnost in bo njegov vpliv segel daleč v Slovenijo. Te dni je bilo objavljeno, da se italijanski koncern ENI pogaja s Sovjetsko zvezo za zgraditev plinovoda za dovajanje zemeljskega plina s področja Urala preko Zagreba do Trsta v dolžini 3500 km in s premerom 1.22 metra.

Ker so gospodarske zveze med Slovenijo in Hrvatsko tako ozke, ni čudno, da je župan v Čakovcu dobesedno izjavil časnikařem: "Mi smo republiško mejo že zbrisali. Nekdaj smo rekli 'gremo v Slovenijo', danes pa samo rečemo 'gremo preko Drave'."

OD BETTIZE DO BUTIC

Pred meseci je italijanski časnikar Bettiza objavil v milanskem listu "Corriere della Sera" članek o Sloveniji, v katerem je trdil, da je na pohodu v Slovenijo 300.000 delavcev z Balkana. Emigranti gotove politične barve so takoj zagnali vik, češ da je Slovenija že "posrbljena" in da je slovenski značaj Slovenije takorekoč že izginil.

Bettiza je Dalmatinec in bivši Titov partizan. Njegov oče je bil Hrvat, mati Srbkinja, a žena je Slovenka iz Gorice. Postal je zelo razočaran nad komunizmom in sedaj je ugleden italijanski literat in časnikar. Piše članke o deželah pod komunističnimi režimi, vendar pa mu tu in tam spodleti, ko ga prevzame literarna fantazija. No, njemu bi še lahko oprostili, da kot Dalmatinec ni dobro poučen o slovenskih razmerah in da napiše tako kolosalno neumnost. Toda neodpustljivo je, če slovenski emigranti tako malo poznajo Slovenijo, da ponavljajo to neumnost kot zla to resnico. Cela Nemčija ima 1.200.000 tujih delavcev; če bi Slovenija imela 300.000 tujih delavcev, bi morala imeti tudi temu primerno industrijo, a to se pravi - v primeri z Nemčijo - eno četrtnino nemške industrije. Dejansko pa slovenska industrija ne doseže niti ene desetine odstotka nemške industrije.

Če bi bilo res, da Slovenija potrebuje 300.000 delavcev iz drugih republik Jugoslavije, bi to pomenilo, da je po dobna Porurju. Maribor bi bil drugi Düsseldorf, Celje Dortmund, Jesenice Essen in Ljubljana Frankfurt. V Mariboru bi morale biti avtomobilске tovarne enake Volkswagenwerku, v Celju kemične tovarne kot Badische Anilinwerke, Salzgitter, Hoechst, itd., na Jesenicah pa bi moral biti Krupp in še druge jeklarne, medtem ko bi morale biti v Ljubljani frankfurtske banke s svojimi številnimi podružnicami v raznih krajih in mestih.

No, do tega je še daleč. Po "statističnem godišnjaku" je bilo 1.1965 v Sloveniji vsega skupaj zaposlenih nekaj čez 507.000 (tabela 30-2). Če primerjamo to število s številom delavcev iz drugih republik v istem letu, 5.000 do 6.000 ljudi, potem znaša število oseb iz drugih republik, ki so stalno zaposlene v Sloveniji, nekaj več kot en odstotek. Te številke tudi potrjujejo, kako slabo je danes gospodarsko stanje v Sloveniji. V zapadni Evropi število zaposlenih tujih delavcev predstavlja barometer za stanje v gospodarstvu. V Nemčiji je ravno sedaj nastopila gospodarska kriza in na tisoče italijanskih in jugoslovanskih delavcev se vrača domov. Tudi iz Slovenije so se delavci iz drugih republik vrnili domov, zato o kakem gospodarskem dvigu Slovenije ne more biti govora.

Dr. V.

ne: svoboda vesti, svoboda govora (ustmenega in pismenega) in svoboda združevanja... Zato poedinci imajo polno pravico, da v skupni državi pripadajo tudi svojemu ožjemu nacionalnemu okviru, da se v njem izživljajo na demokratski način." A dr. J. Nigrović piše v zadnjem odstavku: "Hrvatska socialnodemokratska stranka je bila in je reformističnega karakterja... Ona se poraja z modrimi odločitvami in s spametovanjem oblastnikov, ki morajo uvideti moč delavskega razreda in moč uporniškega demokratskega duha, pa da se vse uredi po načelu enakosti in enakopravnosti. Zato je njena važnost tudi danes zelo velika med hrvatskimi ljudmi."

Ker je dr. Nigrović podpisal izjavo te Zajednice, upam da bo Vaš dopisnik dopustil možnost, da se bodo tudi ostale nacionalnosti v Zajednici organizirale enakopravno s Hrvatsko socialnodemokratsko stranko. Ideologija, nazor, je ona sila, ki veže posameznike in organizacije pri političnem delu - ne pa oblika.

ALOJZ ZUPAN (London)

Z radostnim srcem berem vse razprave o "Korotanu". Slovenski dijaški dom za Korošce mora biti res nekaj velikega, ki je povzročil toliko grmenja, pa naj bo vzrok v nevoščljivosti ali veselju. Dejstvo je, da so vsi občutki vrže ni iz ravnotežja - to se vedno dogaja ob velikih dejanjih.

Iz pisanja je razvidno, da je pater Tomažič mož dejanj; ne bi se čudil, če bi sprašil kakšne hlače ali stresel glavo mlademu nadebudnežu, ki se ne strinja z njim. Namreč, ljudje njegovega kova ustvarjajo, trdo delajo in vsaka zapreka, zlasti iz njihovega stališča nepomembna, se mora ukloniti njihovi volji. Da poseduje pater Tomažič dobrošno mero organizacijskih sposobnosti, tega ni treba posebej dokazovati. Poleg vsega, njegova nesebičnost in žrtvovane za Slovence, ga postavljajo na vzvišeno mesto: edinstvenega Slovenca v zamejstvu.

Slovenci rabimo mnogo patrov Tomažičev. Take ljudi kliče Trst, Benečija, Avstralija, Kanada, Argentina, U.S.A. ... kjerkoli hodijo Slovenci po svetu, bi bilo lepo, da bi se našlo več takih ljudi. Upajmo, da bo Bog dal pateru Tomažiču še dovolj telesnih moči, da se bo odločil za nove podobne podvige.

Kako je z njegovimi nasprotniki? Mladim nadebudnežem, ki je življenje pred njimi, je vsako pravilo odveč, vsa ko priznanje ovira, da bi poleteli še višje v svojem mladostnem zagonu. Seveda, tudi ti, čim zadenejo na ovire, udarijo. Tedaj jim nekateri poreko, da so nesramni, nevhvaležni ali smešni. To je tudi res, toda stvar postane malo nerodna, kadar udarijo preveč po zaslužnih ljudeh. Brez dvoma so to bodoči Tomažiči, ki ustvarjajo že na ta način. Priznajmo! Kdo bi vedel, da imamo Slovenci na Dunaju sposobnega patra Tomažiča, če ne bi bilo teh nadebudnežev. V slovenskem časopisju bi prebrali par vrstic o dijaškem domu in nanje kmalu pozabili. Slovenci rabimo več voditeljev in manj sklonjenih glav. Taka je pot po kateri hodijo bodoči voditelji naroda.

Za vsak dolar, ki smo ga prispevali, naj nam ne bo žal, saj je prišel v prave roke in za prave ljudi. Če se bo pater zopet odkod oglasil, ga bomo vsi Slovenci z veseljem podprli, saj ga sedaj poznamo in vemo, kaj je sposoben ustvariti.

Še nekaj: bilo bi silno grdo, če en slovenski študent zaradi tega prepira ne bi mogel študirati, ali pa da bi mu bilo otežkočeno življenje na Dunaju. Pater Tomažič naj le mirno pogleda v oči teh mladeničev, ki se najbolj zaganjajo vanj, saj to bodo tisti osiveli starčki, ki bodo s tresočo roko in s solzo v očesu prižigali svečo na patrovem grobu; davno potem, ko bo, pozabljen od vseh svojih prijateljev, gledal iz onostranstva na sadove svojega dela.

Bog naj živi vse koroške Slovence in želimo vam še mnogo podobnih uspehov!

FLORIJAN BEVEC (Washington)

SOCIALNODEMOKRATSKA SKUPNOST

G.urednik! - Če prav razumem Vašega dopisnika, bi bil neodpustljiv greh, če bi imeli Slovenci, Srbi, Hrvati, Makedonci in morda tudi Bosanci svoje lastne socialnodemokratske organizacije. Prišlo bi, kot trdi on, do "žalostne ga stanja", v katerem se nahajajo menda liberali iz Jugoslavije, ki v Liberalni Internacionali "trošijo čas" o vprašanju hrvatskih "liberalov", ki "uporno zahtevajo, da se včlanijo v L.I. kot posebna hrvatska skupina".

Ne bom se spuščal v debato, ali so gg.Radica, Smith-Pavelić itd. "liberali" ali liberali, pač pa bi rad čestital naprednim beguncem iz Jugoslavije, da "trošijo čas" okrog vprašanja hrvatskega predstavnitva. Ena stvar je državno predstavnitvo v mednarodnih organizacijah, druga stvar pa je pravica vsakega naroda, da ima svoje predstavnitvo - kjerkoli. Ako novo osnovana "Socialnodemokratska Zajednica Jugoslovancev izven domovine" ne bo upoštevala dejstva, da "Jugoslovancev" ni brez Slovencev, Hrvatov, Srbov, Makedoncev, Bosancev in drugih nacionalnosti, ki živijo na področju Jugoslavije - in da imajo vsi enake pravice do lastnih političnih, gospodarskih in kulturnih organizacij in ustanov - bo to pomenilo, da se voditelji te nove Zajednice še niso dokopali do spoznanja, do katerega so se že davno dokopale druge politične stranke in organizacije doma in v emigraciji.

Težave s sprejemom posebne hrvatske skupine v Liberalno Internacionalo kot rednega člana pa ne tiče v "jugoslovanstvu" Zveze naprednih beguncev iz Jugoslavije, ki predstavlja jugoslovanske liberalne v L.I., ampak v statutu L.I., ki ne dopušča predstavnitva na etnični osnovi ampak samo na državni. Zveza je na to opozorila tudi sekretariat L.I., toda pomoči ni. Zveza naprednih beguncev iz Jugoslavije je zato samo "nacionalna" predstavnica v smislu tega statuta, medtem ko počiva njena notranja organizacija na federativni, če ne celo na konfederativni osnovi, saj ni ma nikakršnega stalnega skupnega organa in so vse njene skupine docela samostojne. Vežejo pa jih ideje izražene v oxfordskem manifestu iz 1.1947 in pa dejstvo, da so iz Jugoslavije ter da jim je borba proti enopartijskemu režimu v domovini skupen cilj.

Toda, da se vrnem k poročilu Vašega dopisnika. Čeprav je citiral iz komentarja k izjavi novoustanovljene Zajednice, ki je bil objavljen v prvi številki "Budučnosti", je pri svojem komentarju spregledal članek Vekoslava Farkaša "Federalizam i demokratija" in članek dr.J.Nigrovića "Kratka riječ o pogledu Hrvatske socialdemokratske partije", ki sta bila objavljena v isti številki. Farkaš piše med drugim: "Osnovo politične demokracije sestavljajo tri svoboščine"

(Zaključek pisma na 14. strani) ●

Od meseca do meseca:

Tito je bil na državnem obisku v Avstriji od 13. do 17. februarja. Z njim je bil tudi zunanji minister Nikezić, predsednik slovenske vlade Janko Smole in hrvaški komunistični vodja Bakarić. V nagovoru pri slavnostnem kosilu je Tito dejal, da "Jugoslavija ceni prizadevanje avstrijske vlade za uresničitev pravic in izboljšanje položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. To vprašanje je pomembno, kajti manjšine morejo biti most, ki povezuje dve deželi in bogati medsebojne odnose." V skupnem poročilu o pogovorih so izrazili zadovoljstvo nad nadaljnjim napredkom, ki je bil dosežen pri uresničitvi vanju pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, kar čedalje bolj prispeva k povezovanju obeh sosednjih držav. Na dolgo so govorili tudi o vseh vprašanjih, ki tarejo svet. Kot so poročali zahodni časopisi, so za časa Titovega obiska aretirali na Dunaju nekega človeka, ki se je s samokresom motovilil okrog Titovega hotela. Prišel je menda iz Zahodne Nemčije.

Predsedstvo CK Zveze komunistov Jugoslavije se je sestalo 1. marca v Beogradu. Tito je predsedoval. Poročali so o partijskih razgovorih v Sovjetski zvezi in Madžarski ter s predstavniki italijanske in francoske partije. Kaj so se pogovarjali, ni bilo objavljeno. Prav verjetno pa je, da se je tikalo posvetovanja komunističnih in delavskih strank; Sovjeti so zanj, Jugoslovani, Italijani in Francozi pa proti.

Volitve poslancev v vse zore zvezne skupščine bodo v občinskih skupščinah 9. aprila, neposredne volitve v zvezni zbor zvezne skupščine pa 23. aprila. Letos bodo volili polovico poslancev vseh zborov zvezne skupščine, pa tudi republiške poslance in občinske odbornike. Volil ne priprave tečejo po zapleteni poti. Najprej občani na sestankih predlagajo mogoče kandidate. "Evidentirane" kandidate nato pretresajo volilne komisije Socialistične zveze. Nato na zborih volivcev imenujejo kandidate. Neposredno volijo le občinske odbornike, ti pa nato volijo poslance. Poslance zveznega zbora pa morajo naknadno potrditi spet volivci.

V Rankovičevih časih so smatrali, da je bolje, če spore med republikami rešujejo na tihem, ker bi javno razpravljanje v zboru narodov škodilo bratstvu in enotnosti. Toda 17. januarja se je zbor narodov vendarle sestel na zahtevo Bosancev in poslancev s Kosova in Metohije, ki so se pritoževali zaradi delitve zvezne podpore nerazvitem krajem in republikam. Pritožbo so odrinili v pretres posebni skupini poslancev. Obenem pa so se lotili tudi ustave. Na zasedanju 17. februarja so predlagali spremembo ustave v treh pogledih: 1) Zbor narodov naj bi imel več besede glede plana, proračuna, zunanje in obrambne politike; 2) zvezni izvršni svet naj bi sestavljali zgolj člani zvezne skupščine ter naj bi se ločil od državne uprave z državnimi in zveznimi sekretarji; 3) zbor narodov naj bi poskrbel za to, da bi zvezni zakoni določali le najpotrebnejša zvezna načela, a vse drugo naj bi

bilo prepuščeno republikam. Zvezni zbor je 28. februarja sprejel predlog, naj bi spremenili ustavo. Veljka Vlahovića so imenovali za predsednika komisije, ki bo pripravila besedilo predloga za spremembo ustave.

22. februarja je odbor zveznega zbora zvezne skupščine za organizacijsko-politična vprašanja sprejel zakonski predlog, po katerem bi sodnike vrhovnih sodišč, tožilce, pravobranilce in profesorje pravnih fakultet izenačili glede pravic s tistimi, ki imajo opravljen pravosodni izpit. Vsi navadni sodniki morajo imeti pravosodni izpit. Toda sodnike vrhovnih sodišč postavljajo po političnih zaslugah in nekaterim letos poteče mandat. Ker nimajo opravljenega pravosodnega izpita (in ker zlobneži pravijo, da bi pri takem izpitu padli), se ti bivši sodniki vrhovnih sodišč ne bi mogli zaposliti v nižji sodni praksi in bi bili brez dela, če zanje ne bi poskrbeli partijski tovariši.

NAPETOST NA LAŠKI MEJI: Odkar so bila prekinjena jugoslovansko-italijanska trgovinska pogajanja, na katerih so Italijani stavljali politične pogoje povezane z bivšo zono "B" tržaškega ozemlja, se je močno poostiril carinski pregled na mejnem prehodu Fernetiči. Italijanske oblasti bi očitno rade omejile dosedaj skoro neomejeni promet prebivalcev v obmejnem pasu.

IZ SOCIALNE TORBE: V bodoče bodo prejemale otroške dodatke samo družine, katerih člani ne zaslužijo več kot po 500 din na mesec. Znižani so dodatki za opremo novorojenčkov, omejene pa so tudi možnosti poroda v porodnišnicah. Dovoljen splav, kadar ni "medicinske indikacije", stane 100 din. Zdravniški pregled doma stane 5 din, enako specialistični pregled v ambulanti. Prevoz z rešilnim avtomobilom, na predlog zdravnika, stane 10 din; brez zdravnikovega priporočila pa mora bolnik plačati celoten strošek prevoza in specialističnega pregleda sam.

Poleg tega so uvedli prispevke, ki jih morajo ljudje plačati za razne pripomočke: 20 din za vse vrste očesnih pripomočkov, 50 din za ojačevalni slušni aparat, 25% za vsa fiksna in snemna zobna protetična sredstva, 50 din za protezo in razne steznike, 40 do 70 din za čevlje k protezi, 15 din za palice in bergle, itd. Posebne olajšave odn. oproščeni so prispevka otroci do 19. leta starosti.

(Vse navedene cene so v novih dinarjih: 1 N = 100 S.)

GOSPODARSTVO: 22. februarja je skupščina Slovenije sprejela resolucijo o izvrševanju gospodarske politike v letošnjem letu. Ta resolucija nadomešča običajni letni družbeni plan in vsebuje samo eno številko: priča-kujejo, da se bo družbeni proizvod dvignil 6 do 7 odstotkov.

Republiški proračun za 1967 pa izgleda takole:

Predvideni dohodki znašajo 1.273 milijonov starih dinarjev. Od tega bo šlo 828 milijonov občinam, 445 milijonov republik in 403 milijone federaciji. Od dohodkov namenjenih občinam bo republika razpolagala s 53 mili-

joni, s katerimi bo podprla šibkejšje občine. Od federacije je bo republika dobila tudi 21 milijonov za pokrivanje izdatkov državne varnosti in mejne službe. 60% vseh proračunskih dohodkov predstavljajo davki na osebni dohodek. Računajo, da se bodo osebni dohodki letos dvignili za 10%. Ostali dohodki izhajajo iz prometnega davka.

Narodna banka Jugoslavije bo do srede tega leta potegnila iz obtoka 170 milijard starih dinarjev. Banka se je odločila za ta korak, ker je ugotovila, da je pri sedanjih visokih cenah preveč denarja v obtoku. Osnovni cilj te mere je, da se ustavi nadaljnje povišanje cen in da se dvigne izvoz glede na uvoz. To bo tudi prizadelo poslovne banke, posebno one, ki so dosedaj razdeljevale fondе iz emisij Narodne banke. Da pa ne bi bile prizadete banke, ki financirajo poljedeljsko proizvodnjo, bo Narodna banka nadaljevala z dajanjem posojil za nakup blaga potrebnega za poljedeljsko proizvodnjo. Preko Zvezne administracije za hrano bo dala kredite v znesku 60 milijard starih dinarjev kot pomoč pri pomladanskih poljskih delih.

V Jugoslaviji čedalje več govore o gradnji atomskih električnih central. Že pred leti so našli nahajališča ura na na Žirovskem vrhu v Sloveniji in neke v Makedoniji. Vodili so tudi že pogovore s predstavniki ZSSR, Velike Britanije, Kanade in Češke glede na mogoče sodelovanje pri gradnji. Februarja meseca je bila v Jugoslaviji sovjetska delegacija strokovnjakov in predstavniki nekega angleškega podjetja, ki izvažajo opremo za atomske centrale. Slednji so obiskali tudi Ljubljano in Krško, ki je eno od možnih mest za prvo jugoslovansko jedrsko elektrarno.

NEVARNI POLITIČNI PRIVILEGIJI: V televizijskem pogovoru 24. februarja je član izvršnega komiteja CK ZKJ Roman Albreht opozoril na "enega izmed najnevarnejših privilegijev" pri delu: na delovnih mestih ostajajo ljudje, ki niso usposobljeni za delo in se niti ne morejo niti nočejo usposobiti. "Če se vprašamo, kod je treba začeti, potem se glasi odgovor 'Pri glavi.' V mislih imam najpomembnejša delovna mesta v delovnih organizacijah." Toda ne bi bilo prav, če bi začeli gonjo proti takim ljudem. "Celo zahvaliti se jim je treba, ker so spravili gospodarstvo na sedanjo raven." Ti ljudje se lahko zaposlijo v obrti in učenju delavcev. "Imajo dragocene izkušnje, niso pa več kos ravni proizvodnje, do katere smo prišli," je rekel Albreht.

Po študiji republiškega sekretariata za delo, je bilo l. 1964 med aktivnim prebivalstvom v Sloveniji le 2,3% strokovnjakov z višjo ali visoko izobrazbo, a 47% je bilo ne kvalificirane in priučene delovne sile. Le nekaj nad 28% mladine v starosti od 15 do 19 let obiskuje v Sloveniji razne vrste srednjih šol, medtem ko v nekaterih razvitih državah 60%. "Administrativnega kadra" je v Sloveniji približno tretjina preveč, a l. 1959 je imel takole izobrazbo: 47,5% popolno ali nepopolno osnovno šolo, 39,8% nižjo strokovno šolo in 12,7% srednjo šolo. V naj-

važnejših področjih gospodarstva je imelo pomanjkljivo izobrazbo 65% delavcev na mestih, ki zahtevajo višjo ali visoko šolo. Od teh jih je 11,7% imelo le popolno ali nepopolno osnovno šolo. V industriji je na takih mestih 21,2% ljudi, ki imajo samo poklicno šolo.

ČETRRTINA V TUJINI: Na redni seji glavnega odbora Slovenske izseljenske matice je dr. Danilo Dougan 10. februarja poročal o izseljenskem turizmu. Dejal je, da živi po cenitvah matice okoli 400.000 Slovencev, ali 25% slovenskega življa v tujini. Pri tem je ugotovil, da obiskujejo slovenski izseljenci relativno manj svojo staro domovino kot pa pripadniki drugih evropskih narodov, predvsem zaradi bolj ali manj togih predpisov, ki jih je morala država uveljaviti na področju vizumov, carin in deviz. Dejal pa je, da je sedaj večina teh predpisov že razveljavljenih (razen političnih, seveda). Na seji se je tudi govorilo o bodočem delu matice med slovenskimi rojaki, ki se sedaj zaposlujejo v tujini in pa o potomcih onih slovenskih izseljencev, ki ne govore več slovensko, a so člani raznih izseljenskih društev, predvsem v Ameriki. Turizem bi bil eden izmed načinov, s katerimi bi se navezali stiki s temi ljudmi.

NESREČE: Slovenija-ekspres se je 25. februarja zaletel v Novski v brzovlak, ki je prihajal iz Beograda in je stal na postaji. Enega železničarja je ubilo, devet potnikov je bilo poškodovanih, toda škoda je precejšnja, ker je v razbiti lokomotivi in vagonih izbruhnil požar. Albreht, ki se je vračal iz Beograda, je v paniki skočil skozi okno in si poškodoval roko.

L. 1966 je bilo v Jugoslaviji 42.806 prometnih nesreč, v katerih je bilo ubitih 2.113 in poškodovanih 31.537 ljudi. Zasebnih avtomobilov je sedaj petnajstkrat več kot pred desetimi leti. Približno vsak tretji avtobus in vsak peti tovornjak je v enem letu udeležen v nesrečah. Posebno avtobusne nesreče so terjale veliko žrtev. Zato so končno omejili hitrost avtobusov na 80 km/h, avtobusov v mestnem prometu na 50 km/h, tovornjakov na 80 km/h, težkih tovornjakov na 70 km/h in tovornjakov s prikolico na 60 km/h. Dozdaj so se avtobusi in tovornjaki podili brez omejitev.

V šaljivi risanici v ljubljanskem DELU Peter Mozolec kot miličnik ustavlja avtomobil in pravi: "Kako? Pri vaših letih pa vozite brez izpita?" Mož odgovarja: "Ne bodejte čudni! Če mi v službi zadostuje praksa - zakaj mi ne bi tudi pri šofiranju?"

"Zaradi rotacije", a predvsem zato, ker je dobil nov položaj - o katerem še nič ne vem, je odstopil Svetozar Vukmanović kot predsednik Zveze jugoslovanskih sindikatov. Na njegovo mesto so postavili Dušana Petrovića - Šaneta, dosedanjega predsednika srbske skupščine.

Odpovedali so Titov obisk na Japonskem in v nekaterih drugih azijskih državah zaradi njegovih "bližnjih obveznosti v državi". Medtem je seveda zletel tudi njegov prijatelj Sukarno, katerega bi morda obiskal. -I. STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata
Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada